

Меша О. О.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
студент 6-го курсу Факультету підготовки слідчих*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНУ ВБИВСТВО МАТЕР'Ю СВОЄЇ НОВОРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ

Умисне вбивство матер'ю своєї новородженої дитини згідно з положеннями Кримінального Кодексу України віднесено до привілейованих видів злочину. Однак, наприклад у суспільстві цей злочин сприймається, як позбавлення життя абсолютно беззахисної істоти, яка потребує підтримки і допомоги. На перший погляд здається, що на практиці не виникає труднощів з правильною кваліфікацією злочину, але на даний час залишається багато дискусійних питань з цього приводу [Хохлова І.В., Макогонюк А.М.

Кримінально-правова характеристика злочину вбивство матер'ю своєї новородженої дитини (ст. 117 КК України) 2012. - С. 1-7 [Електронний ресурс].- Режим доступу:<http://arcbive.nbuv.gov.ua>].

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що існує певна необхідність вивчення основних проблем, які виникають в процесі кваліфікації, також неоднозначності термінів і можливості уточнення або доповнення змісту статті 117 КК України.

Питанням дітовбивства займалися ще за часів СРСР, коли розглядали його як кваліфіковане умисне вбивство, такі вчені як Глухарьова Л.І., Гернет М.Н., Звірбуля А.К. та інші. На сьогоднішній день в Україні, дане діяння відносять до злочинів з пом'якшуючими обставинами Антонюк Н.Н., Старко О.Л., Хохлова І.В., Шевченко О.В. та інші.

Першим з проблемних питань є тлумачення терміну «новонародженість» та з'ясування моменту, з якого починається життя. У судово-медичній практиці немає єдиного розуміння тривалості періоду новонародженості. Більш того, для з'ясування даного питання необхідно доповнити пункт 21 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 2 від 7

лютого 2003 року «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» роз'ясненнями з приводу визначення періоду новонародженості. Для порівняння, наприклад у акушерській практиці, період новонародженості триває до 7 діб, а у судовій медицині - 24 години [Старко О.Л. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (кримінально-правове та кримінологічне дослідження): Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 /Київському національному університеті внутрішніх справ МВС України. - К., 2007. -22 с.]

Наступний аспект, який потребує дослідження, це визначення часу вчинення злочину. У ст. 117 КК України сказано: «під час пологів або відразу після пологів». Тут не визначені межі тривалості пологів. Ми приєднуємося до думки Н. Антонюка та О. Лукічева, які пропонують для правильної кваліфікації, моментом початку життя розуміти появу з утроби матері будь - якої частини тіла дитини, визначаючи тим самим момент позбавлення матір'ю життя дитини. Тобто позбавлення життя дитини трапляється поза утробою матері, а якщо це трапляється внутріутробно, то це слід вважати абортom [Антонюк Н. Вдосконалення законодавчої конструкції складу «Умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини» (ст.117 КК України) // Вісник Львів УН-ТУ Серія юрид.2009.Вип.49.С. 198-206].

Наявність заздалегіть обдуманого умислу також впливає на правильність кваліфікації. Наголос на формі вини присутній у диспозиції ст. 117 КК України, але ж цей злочин є таким, що відноситься до злочинів з пом'якшуючими обставинами, в даному разі необхідно, щоб сам умисел виник раптово. Але як зрозуміти, що існує раптова поява умислу, який є швидкоплинним і повинен негайно реалізовуватися. Умисел може бути заздалегіть обдуманим, що може пов'язуватися з боязню перед майбутнім материнством або з уникненням можливості виставити себе на осуд суспільству, якщо дитина була зачатою не в подружжі. Тому, наприклад у Постанові Пленуму ВСУ, необхідно вказати, що якщо мав місце заздалегіть обдуманий умисел, то дане діяння слід кваліфікувати за п. 2 ч. 2 ст. 115 КК

України [Старко О.Л. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (кримінально-правове та кримінологічне дослідження): Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 /Київському національному університеті внутрішніх справ МВС України. - К., 2007. -22 с.].

У науковій літературі існує дискусія щодо співучасті у даному злочині. З приводу питання пособника, взагалі нічого не вказано як в Постанові Пленуму ВСУ, так і в різних коментарях до кримінального закону. Більшість авторів вказує на те, що діяння матері, яка є виконавцем, кваліфікуються за ст.117 КК України, а дії інших співучасників - за п. 2 ч. 2 ст. 115 КК України. Деякі вказують про акцесорну теорію співучасті, з позначенням на те, що відповідно до положень Загальної частини КК України, організатор, підбурювач, пособник підлягають кримінальній відповідальності за тією статтею Особливої частини, яка передбачає злочин вчинений виконавцем [Антонюк Н. Вдосконалення законодавчої конструкції складу «Умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини» (ст.117 КК України) // Вісник Львів УН-ТУ Серія юрид.2009.Вип.49.С. 198-206].

Низка вчених дискутують щодо такої кваліфікуючої ознаки як повторність. Наприклад О.Л. Старко пропонує виділити ч 2. ст. 117 КК України, з передбаченою за неї відповідальністю. Л.А. Остапенко, в свою чергу, пропонує визначити кваліфікуючою ознакою вбивство двох чи більше дітей. Ми приєднуємось до думки про визначення ознаки про «вбивство двох чи більше дітей», адже за умови, що мати вбиває двійню чи трійню, станом на сьогодні, діяння слід кваліфікувати за сукупністю злочинів, а одже посилатися на ст. 117 КК України. Вважаємо недоцільною пропозицію з приводу доповнення статті ознакою поторності, бо наврядчи повторність можна передбачати як кваліфікуючу ознаку жодного із привілейованих видів умисних вбивств. Така ознака повинна диференціювати кримінальну відповідальність за умисні злочини відносно тих осіб, які на момент вчинення злочину є осудними.

Враховуючи вищесказане можна сказати про те, що на даний момент у

нас є лише суцільна дискусія і немає жодного законодавчого закріплення, на яке ми мали б змогу опиратися при кваліфікації діяння. В свою чергу, це ускладнює ефективність застосування даної норми на практиці, що є неприпустимим.

Науковий керівник: Колодін Д.О. - к.ю.н., доцент кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія».